

Röportaj

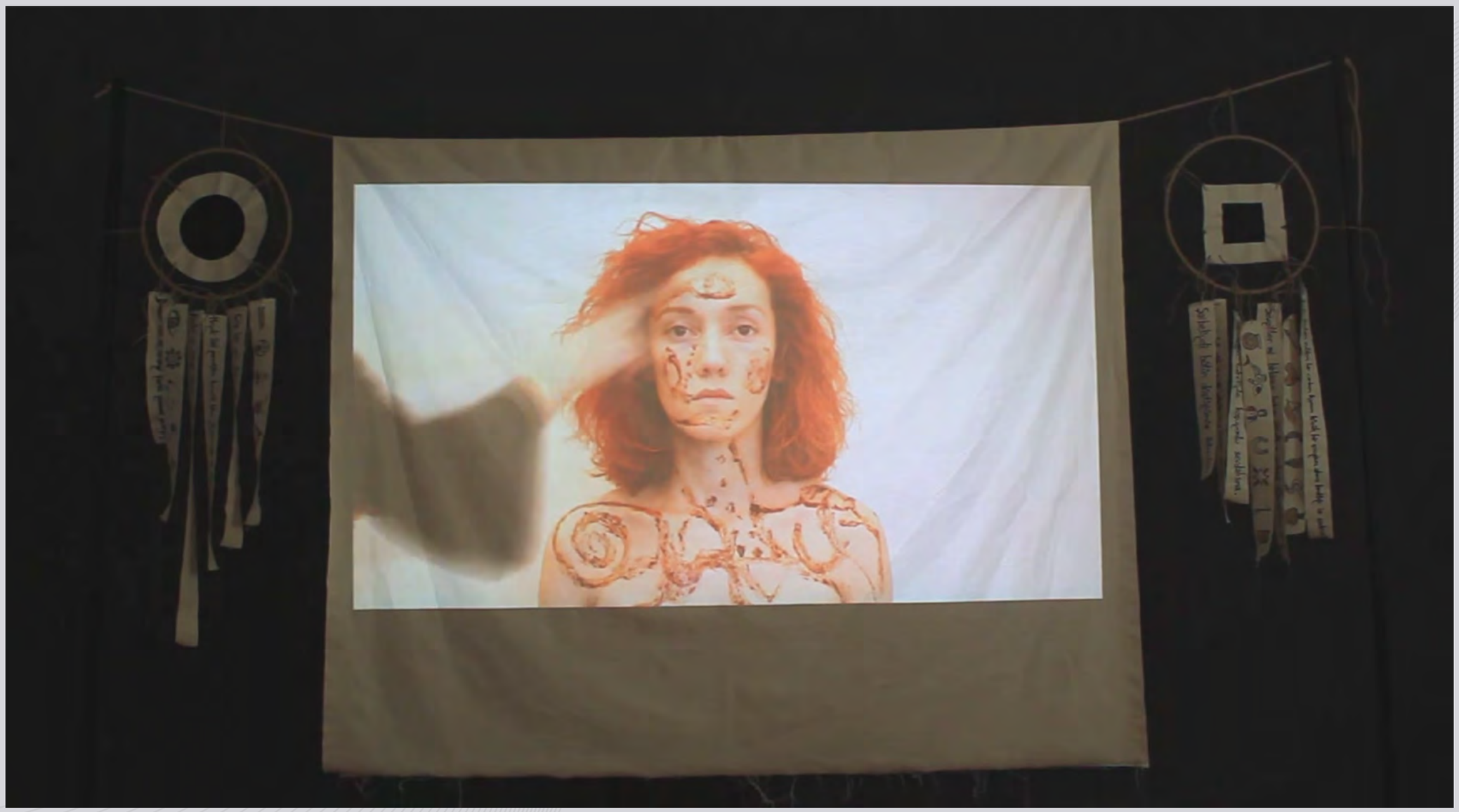
İrem Çoban

SANAT VE TOPLUM

yaratıcılık bilinmeyene ilerlemektir

QART space

www.qartspace.com | @qartspace

İREM ÇOBAN'IN SANAT YOLCULUĞU

Sanatla ilişkim, dünyayı ve insanın bu dünyadaki yerini anlamlandırma çabamla başladı. Ben kimim, neden buradayım ve yaşadığımız gerçekliği nasıl deneyimliyoruz gibi sorular çok erken yaşlardan itibaren ilgimi çekiyordu. Çocukluğumdan itibaren hikâyeler, görüntüler ve semboller aracılığıyla düşünmeye de yatkındım. Zamanla bu ilgi beni sinemaya yöneltti. Galatasaray Üniversitesi'nde sinema eğitimi alırken, görüntünün bir temsil aracı olmasının ötesinde, düşünmenin, hissetmenin ve soru sormanın bir biçimi olduğunu keşfettim. Bugün hem İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde akademisyen hem de multimedya sanatçısı olarak üretim yapıyorum. Eserlerim deneysel sinema, video sanatı, yapay zekâ, XR ve sürükleyici medya teknolojileri ile toplumsal cinsiyet çalışmalarının kesişiminde konumlanıyor. Hafıza, kimlik, mitoloji, toplumsal cinsiyet ve insan-teknoloji ilişkisi gibi temalar etrafında yeni anlatı biçimleri araştırıyorum. Bugüne kadar çalışmalarımın farklı ülkelerde ve kültürlerde izleyiciyle buluşması bana önemli bir şey öğretti: Coğrafyalar değişse de insanların korkuları, umutları, kayıpları ve arayışları birbirine sandığımızdan çok daha fazla benziyor. Sanat yolculuğum da tam olarak bu ortak insanlık hâllerini ve bizi birbirimize bağlayan görünmez ilişkileri araştırmaya devam ediyor. Bir eserin izleyicide yeni sorular uyandırması ve kendi deneyimleriyle bağlantı kurmasına olanak tanıması benim için oldukça değerli. Kimliklerimiz, kültürlerimiz ve yaşam deneyimlerimiz farklı olsa da, bizi birbirimize bağlayan çok daha derin ortaklıklar olduğuna inanıyorum.

> **Yaşadığımız gerçekliği nasıl deneyimliyoruz gibi sorular çok erken yaşlardan itibaren ilgimi çekiyordu.**

Sizce bir sanatçıyı sanatçı yapan en önemli özellikler nelerdir?

Bence sanatçıyı sanatçı yapan en önemli özellik, merakını kaybetmemesidir. Çünkü sanat çoğu zaman cevap vermekten çok soru sormakla ilgilidir. Dünyaya alışılmışın dışında bakabilmek, görünürde sıradan olanın içindeki katmanları fark edebilmek ve sürekli öğrenmeye açık kalabilmek sanat pratiğinin temelini oluşturur.

Teknik beceriler zamanla gelişebilir. Ancak bir eserin izleyiciyle gerçek bir bağ kurabilmesi için sanatçının kendi düşünsel ve duygusal dünyasıyla dürüstçe ilişki kurması gerekir. Üretimi besleyen şey bazen kişisel bir deneyim, bazen toplumsal bir mesele, bazen de açıklayamadığımız güçlü bir içsel itkidir. Bu nedenle sanatçının kendi iç sesini duyabilmesi ve onu özgün bir dile dönüştürebilmesi çok değerlidir. İzleyicide karşılık bulan çalışmaların çoğu bu samimiyetten beslenir.

İlave olarak sanatçıların belirsizlikle çalışabilme cesaretine de sahip olmaları gerektiğini düşünüyorum. Çünkü yaratıcı süreçler çoğu zaman net cevaplardan değil, bilinmeyene doğru ilerlemekten beslenir. Sanatın dönüştürücü gücü de tam olarak burada ortaya çıkar.

Sanatçı dünyaya alışılmışın dışında bakar ve eserleriyle insanlar arasındaki görünmez bağların aracısı olur.

Sanatın toplumla bağ kurma gücünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sanatın en güçlü yanlarından biri, insanların birbirlerini anlamaları için ortak bir alan yaratabilmesidir. Bazen tek bir görüntü, bir film ya da bir hikâye uzun açıklamaların kuramadığı o duygusal bağı kurabilir. Bu nedenle sanatın yalnızca estetik bir üretim alanı değil, aynı zamanda bir iletişim ve karşılaşma biçimi olduğunu düşünüyorum.

Özellikle günümüzde hızla tüketilen bilgi akışı içinde sanat bizi durmaya ve yeniden düşünmeye davet ediyor. Görmezden gelinen meseleleri görünür kılabiliyor, bastırılmış hikâyeleri gün yüzüne çıkarabiliyor ve farklı yaşam deneyimleri arasında empati kurulmasına katkı sağlayabiliyor.

Kendi çalışmalarımda da sanatı cevaplar üretmekten çok birlikte düşünmeye alan açan bir pratik olarak görüyorum. Bugün her zamankinden daha fazla hikâyeye, diyaloğa ve hayal gücüne ihtiyacımız var. Sanat da tam bu noktada, farklılıklarımızı görünür kılarken ortak insanlık deneyimimizi hatırlatan en güçlü alanlardan biri olmaya devam ediyor. Benim sanat pratiğimdeki temel motivasyonlardan biri de insanların düşündükleri kadar ayrı olmadıklarını hatırlatmak. Sanatın insanların arasındaki görünmez bağları fark etmemize ve hepimizin aynı bütünün parçaları olduğumuzu yeniden hatırlamamıza aracılık edebildiğini düşünüyorum.

